



## شهادت امام هادی

**کلیدواژه:** امام هادی علیه‌السلام، شهادت.  
**پرسش:** چگونگی شهادت امام هادی - علیه‌السلام - را به‌طور کامل توضیح دهید.  
**پاسخ:**

### فهرست مندرجات

- ۱ - ولادت امام هادی
- ۲ - نام پدر و مادر امام
- ۳ - آغاز امامت امام هادی
- ۴ - مدت امامت و سال شهادت
- ۵ - خلفای زمان امامت امام هادی
- ۶ - نکته مهم در شهادت امام هادی
- ۷ - جنایات متوکل
- ۸ - احضار امام به سامرا
- ۹ - سکونت یک‌روزه امام در کاروان‌سرای گداها
- ۱۰ - آزار و اذیت و محاصره امام
- ۱۱ - یکی از کرامات امام هادی
- ۱۲ - شهادت امام هادی
- ۱۲.۱ - دیدگاه آیت‌الله مرعشی نجفی
- ۱۲.۲ - دیدگاه منابع دیگر
- ۱۳ - پانویس
- ۱۴ - منبع

### ولادت امام هادی

امام **علی النقی** (هادی) - علیه‌السلام - امام دهم شیعیان جهان است که در نیمه **ذی‌حجه** سال ۲۱۲ هـ. ق در شهر صریا (حومه مدینه) به دنیا آمد.

### نام پدر و مادر امام

پدرش **امام جواد** - علیه‌السلام - و **مادر** گرامیش سمانه نام دارد. [۱] [۲] [۳]

### آغاز امامت امام هادی

حضرت امام **هادی** - علیه‌السلام - در ۸ سالگی پس از شهادت پدر بزرگوارشان عهده‌دار مقام **امامت** گردید.

### مدت امامت و سال شهادت

پس از ۳۳ سال امامت در سن ۴۱ سالگی در **سامرا** در زمان خلافت معتز به شهادت رسیدند. [۴] [۵]

### خلفای زمان امامت امام هادی

امامت امام هادی - علیه‌السلام - مقارن با خلافت ۶ **خلیفه عباسی** بود. مقارن بود با ۷ سال باقی‌مانده از خلافت **معتصم برادر مأمون**، با **وائق** پسر معتصم به مدت ۵ سال، **متوکل برادر وائق** ۱۶ سال، منتصر پسر متوکل به مدت ۶ ماه، مستعین پسرعموی منتصر ۴ سال و معتز پسر دیگر متوکل که سه سال **خلافت** کرد. امام هادی پس از گذشت یک سال از خلافت معتز در سامرا مسموم شده و به **شهادت** رسید و جسم پاک حضرت در سامرا در خانه مسکونی حضرت مدفون گردید. [۶] [۷]

### نکته مهم در شهادت امام هادی

نکته مهم در شهادت امام هادی - علیه‌السلام - این است که حضرت در سامرا به‌شدت تحت نظر بود و به‌خاطر کنترل بسیار شدید و خفقان حاکم و منع **دوستان** و شیعیان از دیدار با حضرت و عقوبت سخت متخلفین «[۸] [۹] حتی نزدیک‌ترین یاران امام نیز از حال و وضع امام بی‌خبر یا بسیار کم‌اطلاع بودند. و به همین دلیل است که منابع اشاره دقیقی به نحوه شهادت امام ندارد. منابع فقط شهادت حضرت در زمان معتز را **ذکر** کرده‌اند، بدون ذکر زمان دستور خلیفه به مسموم کردن و اینکه چه کسانی مأمور این جنایت شدند و چه زمانی این عمل پلید از آنان سر زد و حتی در روز شهادت حضرت هم اتفاق نظر نیست. [۱۰]

### جنایات متوکل

امام هادی - علیه‌السلام - در طول دوران امامت خود از سرکشان و حاکمان فاسد **بنی‌عباس** رنج‌ها و محنت‌های زیادی کشید «و در این میان متوکل در **ظلم** و ستم به حضرت و سنگدلی گوی سبقت را از دیگران ربود». «متوکل وجود امام هادی - علیه‌السلام - را خطر بزرگی برای حکومت خویش احساس می‌کرد؛ لذا تصمیم گرفت تا با دو روش هم زمان در یک اقدام از بحرانی‌تر

شدن اوضاع جلوگیری کند. یکی حمله به **پارامام** و نابود کردن آثار شیعیان تا حدی که قبر مطهر **امام حسین** - علیه‌السلام - را نیز تخریب کرد و دوم دور کردن امام از مدینه که پایگاه سازمان **تشیع** بود. [۱۱] [۱۲] [۱۳] [۱۴] [۱۵]

## احضار امام به سامرا

«عبدالله بن محمد فرماندار مدینه از **دشمنان** اهل بیت - علیهم‌السلام - بود و از امام نزد متوکل سعایت می‌کرد و پیوسته قصد آزار آن جناب را داشت. امام هادی - علیه‌السلام - در نامه‌ای به متوکل سعایت و دروغ‌گویی او را یادآوری کرد؛ ولی متوکل که زمینه را برای **تبعید** امام از مدینه و تحت نظر گرفتن مناسب می‌دید، در نامه‌ای ظاهراً محترمانه از حضرت خواست به سامرا بیاید» [۱۶] [۱۷] [۱۸]

## سکونت یک‌روزه امام در کاروانسرای گداه

نامه متوکل رسید و حضرت آماده رفتن به سامرا شد؛ «وقتی آن حضرت به سامرا رسید، متوکل (با آن همه وعده و احترام که در نامه‌اش بود) یک روز خود را پنهان کرد و آن حضرت را در کاروانسرای گداه معروف بود، فرود آورد.» [۱۹]

## آزار و اذیت و محاصره امام

سپس متوکل دستور داد: «حضرت را کاملاً تحت نظر گیرند و خانه‌شان را محاصره کرده و مانع دیدار شیعیان با ایشان و استفاده دانش پژوهان از آن سرچشمه **علم و معرفت** گردند و حتی ایشان را در تنگنا و **محاصره اقتصادی** قرار داد و رساندن **حقوق شرعی** و هدایا را از داخل و خارج بر حضرت ممنوع کرد و متخلفان را عقوبتی سخت نمود» [۲۰] این وضعیت جز در حکومت شش ماهه منتصر تا زمان شهادت امام ادامه داشت و در زمان معتز شدت گرفت. یکی دیگر از سختگیری‌های متوکل در آزار امام هادی - علیه‌السلام - این بود که «گاه بگاه به مأموران خود دستور می‌داد تا ناگهانی به خانه امام ریخته و آنجا را بازرسی کنند، به **امید** آنکه سلاح یا مدرکی دال بر فعالیت ایشان علیه **حکومت** به دست آورند؛ لکن در این حمله‌های شبانه جز کتاب‌های علمی و ادعیه چیزی یافت نشد.» [۲۱]

گاهی متوکل فرمان می‌داد «حضرت را در هر حالتی که هست به دربار آورند. در یکی از این احضارها امام در حالی بر متوکل وارد شد که او مست و لا یعقل در کنار جام‌ها و سیب‌های **شراب** و در میان گروه‌های خنیاگر و رقاصه افتاده بود. امام بی‌توجه به موقعیت خطیر و خطرات احتمالی به‌شدت او را سرزنش و ملامت کرد و به نصیحت‌گویی و یادآوری **قیامت** پرداخت و فسق و فجور و می‌خواری و بدکاری او را محکوم ساخت. متوکل برآشفته و دستور داد ایشان را در **زندانبند** محبوس سازند» [۲۲] حضرت روانه زندان شد.

## یکی از کرامات امام هادی

«شخصی از حضرت شنید که می‌فرمودند: انا اکرم علی الله من ناهه صالح» [۲۳] و سپس این آیه را خواندند «تمتعوا فی دارکم ثلاثه ایام ذلک وعد غیر مکذوب» [۲۴] بیش از سه روز نگذشت که متوکل به دست فرزندش **منتصر** به هلاکت رسید» [۲۵] [۲۶]

## شهادت امام هادی

منتصر گرچه بر امام سخت نگرift، ولی این آرامش نسبی امام و شیعیان پس از شش ماه تمام شد و دوباره آزار و حصر و شکنجه و **قتل** راهکار اساسی خلافت در مقابل شیعیان بود. «امام هادی - علیه‌السلام - با حاکمان **ستمگر** سازش نکرد و آنها از مبارزه منفی و عدم همکاری حضرت هراس داشتند و رنج می‌بردند تا اینکه تنها راه خویش را خاموش کردن **نور خدا** پنداشتند و بدین ترتیب امام هادی - علیه‌السلام - نیز مانند امامان پیشین به **مرگ** طبیعی از دنیا رفت؛ بلکه در زمان معتز مسموم گردید.» [۲۷]

منابع معتبر و **مورخان شیعه** شهادت حضرت را در «**ماه رجب** سال ۲۵۴ ه.ق.» [۲۸] [۲۹] [۳۰] می‌دانند.

## ← دیدگاه آیت‌الله مرعشی نجفی

مرحوم **آیت‌الله مرعشی نجفی** شهادت حضرت را در روز دوشنبه سوم **رجب** سال ۲۵۴ ه.ق می‌داند؛ [۳۱]

## ← دیدگاه منابع دیگر

گرچه برخی منابع شهادت حضرت را در ماه **جمادی الثانی** [۳۲] یا ۲۷ رجب [۳۳] نیز ذکر کرده‌اند.

## پانویس

- ↑ شیخ مفید، الارشاد، ترجمه سیدهاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ص ۴۱۷ - ۴۱۸.
- ↑ پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، قم، مؤسسه امام صادق، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۱ ش، ص ۵۶۷.
- ↑ طبرسی، امین الاسلام، اعلام الوری، دارالکتاب الاسلامیه، چاپ سوم، ص ۳۵۵.
- ↑ شیخ مفید، الارشاد، ترجمه سیدهاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ص ۴۱۷ - ۴۱۸.
- ↑ طبرسی، امین الاسلام، اعلام الوری، دارالکتاب الاسلامیه، چاپ سوم، ص ۳۵۵.
- ↑ پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، قم، مؤسسه امام صادق، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۱ ش، ص ۶۱۲ به نقل از شبلینجی، نورالایصار، ص ۱۶۶.
- ↑ شیخ مفید در الارشاد به جای شهادت از لفظ وفات استفاده کرده است.
- ↑ عقیقی بخشایشی، زندگانی پیشوای دهم امام هادی(ع)، قم، انتشارات نسل جوان، ۱۳۵۷ ش، ص ۴۰ - ۴۵.
- ↑ ادیب، عادل، زندگانی تحلیلی پیشوایان ما، ترجمه اسدالله مبشری، نشر فرهنگ اسلامی، چاپ شانزدهم، ۱۳۷۶ ش، ص ۲۵۶ - ۲۵۸.
- ↑ سن امام را بین ۴۰ تا ۴۲ سال ذکر کرده‌اند و روز شهادت امام را یا ذکر نکرده‌اند یا سوم رجب یا بیست و هفتم رجب و یا در ماه جمادی الثانی ذکر کرده‌اند که خواهد آمد.
- ↑ صفهانی، ابوالفرج، مقاتل الطالبیین، نجف، منشورات المکتبه الحیدریه، ۱۳۸۵ ق، ص ۳۹۵.
- ↑ پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، قم، مؤسسه امام صادق، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۱ ش، ص ۵۷۱.
- ↑ ادیب، عادل، زندگانی تحلیلی پیشوایان ما، ترجمه اسدالله مبشری، نشر فرهنگ اسلامی، چاپ شانزدهم، ۱۳۷۶ ش، ص ۲۵۶.
- ↑ عقیقی بخشایشی، زندگانی پیشوای دهم امام هادی(ع)، قم، انتشارات نسل جوان، ۱۳۵۷ ش، ص ۵۳ - ۵۴.
- ↑ قرشی، باقر شریف، زندگانی امام علی الهادی، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۳۸۶.
- ↑ شیخ مفید، الارشاد، ترجمه سیدهاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ص ۴۳۵.
- ↑ طبرسی، امین الاسلام، اعلام الوری، دارالکتاب الاسلامیه، چاپ سوم، ص ۳۶۵.
- ↑ قرشی، باقر شریف، زندگانی امام علی الهادی، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۳۸۶.
- ↑ شیخ مفید، الارشاد، ترجمه سیدهاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ص ۴۳۸.
- ↑ قرشی، باقر شریف، زندگانی امام علی الهادی، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۳۸۶.
- ↑ قرشی، باقر شریف، زندگانی امام علی الهادی، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۳۸۷.
- ↑ قرشی، باقر شریف، زندگانی امام علی الهادی، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۳۸۷.
- ↑ ترجمه: من نزد خدا از ناهه حضرت صالح محترم ترم.
- ↑ هود(۱۱)، آیه ۵۶، در خانه‌هایتان سه روز به آسایش و خوشگذرانی سپری کنید (سپس عذاب الهی خواهد رسید)؛ آن وعده‌ای است که دروغ نخواهد بود.
- ↑ طبرسی، امین الاسلام، اعلام الوری، دارالکتاب الاسلامیه، چاپ سوم، ص ۳۴۳.
- ↑ عمادالدین طبری، مناقب الطاهرین، تهران، انتشارات راین، ۱۳۷۹، ج ۲، ص ۸۲۷.
- ↑ پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، قم، مؤسسه امام صادق، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۱ ش، ص ۶۱۲ به نقل از شبلینجی، نورالایصار، ص ۱۶۶.

۲۸. ↑ شیخ مفید، الارشاد، ترجمه سیدهاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ص ۴۳۹.
۲۹. ↑ طبرسی، امین الاسلام، اعلام الوری، دارالکتاب الاسلامیه، چاپ سوم، ص ۳۵۵.
۳۰. ↑ پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، قم، مؤسسه امام صادق، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۱ ش، ص ۵۶۷.
۳۱. ↑ مرعشی نجفی، سیدشهاب‌الدین، مجموعه نفیسه، ص ۵۶.
۳۲. ↑ عقیقی بخشایشی، همان، ص ۹۰ به نقل از قندوزی، شیخ سلیمان بلخی، نیابیع الموده، بیروت، ج ۲، ص ۱۴.
۳۳. ↑ عقیقی بخشایشی، زندگانی پیشوای دهم امام هادی(ع)، قم، انتشارات نسل جوان، ۱۳۵۷ ش، ص ۱۱۲.

#### منبع

سایت اندیشه قم

رده‌های این صفحه : [تاریخ معصومان](#) | [امام هادی](#)